

PER QUÈ LLEGIR? PER QUÈ UNA BIBLIOTECA ESCOLAR?

Cal entendre la lectura com un procés global que implica adquisició de coneixements, creixement personal i esperit crític vers la societat i el món per tal de poder transformar la realitat pròpia i la dels altres. Només així entendrem la importància de la biblioteca escolar.

TEXT DE
DANI ESPRESATE ROMERO
Mestre, llicenciat en Psicopedagogia i màster en Biblioteca Escolar i Promoció de la Lectura

Els límits del meu llenguatge són els límits del meu món.

— Ludwig Wittgenstein

Per llegir cal aprendre'n. El procés d'adquisició de la lectura és llarg i complicat. A més, els avenços, els progressos i els resultats d'aquest procés són a llarg termini. És per això que la lectura demana calma.

Quan fem un passeig molt sovint no tenim una destinació clara, no sabem on anem, caminem per plaer i amb l'esperança que el camí ens porti a llocs nous i desconeguts. Si ens parem a observar amb atenció l'entorn, el mar, la sorra, els pins, les pedres, les flors, els racons nous del barri o de la ciutat, fa-

rem d'aquell passeig una experiència millor. I potser hi tornarem més tard i farem d'aquell trajecte, d'aquell espai, un hàbit, una necessitat.

El mateix passa amb la lectura. L'hàbit lector no s'aconsegueix caminant una estona. Cal passejar i observar, perdre's i retrobar-se. És un procés que no s'aconsegueix en setmanes ni en mesos. Fins i tot, és possible que no s'aconsegueixi mai, però el que no podem permetre és que infants i joves no tinguin llibres al seu abast, que no els donem la possibilitat de llegir textos, d'escol·lir bon llibres, de llegir en veu alta, de compartir textos propis, de parlar d'un conte de manera relaxada, d'explicar de manera regular rondalles, històries o novel·les, de dir versos. Si no ho fem els

estem limitant el llenguatge i el món des d'on poder construir el seu propi relat i la seva pròpia vida de manera autònoma i amb esperit crític.

Per això es fa urgent posar l'accent en les biblioteques escolars. Però no s'hi val a fer-ho de qualsevol manera: cal destriar el gra de la palla, focalitzar-se en allò que és possible, apropar-se al que és essencial i rendibilitzar esforços per fer de la biblioteca escolar un espai indispensable en la vida del centre.

CAPÍTOL 1. EL PUNT DE PARTIDA.

Ja és conegut l'article 88 de la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'Educació que diu, entre altres aspectes, que «tots els centres educatius han de disposar d'una biblioteca escolar, com a espai

d'accés a la informació i font de recursos informatius en qualsevol suport a l'abast dels alumnes, del professorat i de la comunitat educativa».

En el Decret 102/2010, d'autonomia dels centres educatius, el preàmbul diu que «sigui en l'àmbit del centre i de la seva direcció on se situï l'eix central de la presa de decisions». Entre aquestes decisions es troba que «el projecte educatiu de cada centre ha de tenir en compte que la biblioteca escolar és un entorn d'aprenentatge que s'integra en els recursos del centre per a l'ensenyament i l'aprenentatge de les diverses àrees curriculars, i especialment de l'hàbit lector. A aquest efecte, l'Administració educativa ha de proveir els centres públics dels recursos adequats». La realitat és una altra, és diversa i és complexa. Sabem que no tots els centres educatius disposen d'una biblioteca escolar i que el fet de tenir-ne una no en garanteix l'ús. Hi ha molts centres que no tenen biblioteca i, precisament, són els que més suport necessiten.

El punt de partida és que l'existència d'una biblioteca escolar que funcioni depèn del centre educatiu, de si se'n percep la importància i la necessitat. El seu èxit dependrà, per tant, de la implicació dels docents del centre, de les hores de dedicació de la persona responsable de la biblioteca escolar, de la implicació de la comissió de biblioteca, de les hores sobre horari que prioritzi la direcció per gestionar-la i de l'ús que en facin l'alumnat, el professorat i la comunitat educativa. Perquè sense això, si només és el projecte d'una sola persona, és molt difícil tirar endavant. Cal, doncs, buscar aliances, unir forces i fer accions que siguin realistes i sostenibles en el temps. I exigir, en compliment de la Llei d'Educació de Catalunya, responsabilitats i recursos a l'Administració.

CAPÍTOL 2. PER QUÈ UNA BIBLIOTECA ESCOLAR?

Perquè la lectura és cultura i la cultura ens fa lliures. Perquè les persones aprengem llegint i conversant d'allò que ens preocupa i amoïna, i els llibres (també els de ficció) són una font de coneixement, de pensament i de gaudi que no podem obviar.

Perquè cal posar el focus en l'alfabetització mediàtica i informacional (AMI). Com diuen les directrius per a la biblioteca escolar de la Federació Internacional d'Associacions i Institucions Bibliotecàries (a partir d'ara IFLA), «un segon mandat de la biblioteca escolar és formar estudiants perquè puguin utilitzar la informació de manera responsable i ètica com a estudiants i com a ciutadans en un món en canvi constant».

Perquè la millora de la comprensió lectora és indispensable per aconseguir una millora en l'èxit educatiu de l'alumnat que doni resposta a les necessitats individuals de cadascú de manera equitativa i poder, així, desenvolupar la seva autonomia per viure en llibertat.

Perquè la llengua és la base de qualsevol aprenentatge. Cal parlar, llegir i escriure. I una bona manera de conversar és a partir de textos, de contes, d'històries, de fragments, de cites, de poemes. Una pràctica interessant són les converses literàries d'Aidan Chambers, que parteixen de l'experiència prèvia, de les pròpies vivències i no tant de l'estructura del text. Això millor fer-ho des de la lectura guiada.

Perquè és important parlar de llibres, parlar de textos i parlar d'allò que llegeixo amb els altres. La finalitat d'un text no és ser consumit pel lector de manera passiva, sinó que el text esdevingui significatiu per al lector, que se'l cregui, que l'hàbiti, que se submergeixi en la història i que no en vulgui sortir. És confrontar el text amb un mateix i amb la trama, és crear alguna reacció per tal

Es recomana que el 60% del fons de la biblioteca escolar sigui de llibres de coneixement i el 40%, llibres d'imaginació

que el lector no surti d'un text igual que hi entra.

Perquè cal apropar llibres als infants i joves, entendre la biblioteca escolar com a compensadora de desigualtats i assegurar que els infants llegeixin a l'escola perquè potser és l'únic lloc on ho faran. En aquest sentit les biblioteques públiques són unes aliades indispensables que ens poden bastir de recursos, de lectures, de títols interessants.

Perquè des del moment que llegim en veu alta, que llegim il·lustracions, que llegim un quadre, que fem una lectura compartida, que expliquem contes, que diem un poema, que ens envoltem de qualsevol proposta literària o artística, ja estem formant lectors. No es tracta, com es diu a vegades, de crear futurs lectors.

Només així podrem oferir una bona educació literària, un bon acompanyament en la lectura, una millora de la comprensió lectora i, amb sort, un hàbit lector. Perquè llegir el món entre línies també és llegir.

CAPÍTOL 3. COM ÉS UNA BONA BIBLIOTECA ESCOLAR?

Hi ha molts articles, materials i documents de suport sobre la biblioteca escolar. Alguns d'aquests articles es poden trobar a la web del programa Biblioteques Escolars de Catalunya del Departament d'Educació. A més, hi ha diversitat de cursos de formació per al professorat

que orienten sobre el concepte i l'ús de la biblioteca escolar. En aquest article intentaré resumir alguns dels punts que cal tenir en compte per aconseguir una bona biblioteca escolar:

■ **Una bona biblioteca escolar parteix d'una necessitat.** Què volem que s'hi faci, a la biblioteca del centre? Com volem que sigui? L'espai ha de ser acollidor, que ens hi convidi a entrar i, sobretot, a quedar-nos-hi. D'opcions n'hi ha moltes, segons pressupost, disposició i estructura del centre. Però com més accessible sigui la biblioteca, millor. Si podem moure el mobiliari, ens oferirà més flexibilitat d'espai per crear espais segons quines siguin les necessitats: un espai de lectura informal amb un sofà, coixins, espais còmodes, punts de llum; un espai per cercar informació i per treballar; un espai per jugar amb jocs de taula, per construir, per crear...

■ **Té un fons adequat.** Les directrius de l'IFLA recomanen que el 60% del fons sigui de llibres de coneixements i el 40% de llibres d'imaginació. El fons total de la biblioteca és a raó de 10 llibres per alumne. És important fer una bona catalogació i classificar els llibres segons les necessitats del centre, fent adaptacions quan es consideri adequat: tenir separats els llibres d'educació afectivosexual, els llibres sobre la pèrdua o el dol, els llibres escrits per membres de la comunitat educativa o llibres en altres llengües per visibilitzar les llengües d'origen de l'alumnat. I no oblidar el còmic, el manga, la poesia, el teatre, la literatura juvenil...

■ **Té llibres atractius.** Si el que volem és que els infants llegeixin, els llibres en mal estat o vells ens transmeten poques ganes d'agafar-los. En una biblioteca escolar és millor tenir quatre llibres bons que tenir-ne vuit i que no siguin adequats. És més important la qualitat que la quantitat. Cal parar atenció als clàssics, als referents literaris que,

potser, com que estan descatalogats i ja no en trobem noves edicions, resulten poc atractius. Però són tresors que cal llegir, explicar, apropar als infants i joves perquè puguin formar part de l'imaginari col·lectiu i del seu itinerari lector.

■ **Fa selecció de llibres.** Per poder adquirir llibres actuals i de qualitat la millor opció serà tenir una llibreria de referència especialitzada en literatura infantil i juvenil (LIJ), remenar i que el llibreter o llibretera ens faci de far amb respostes individualitzades i acurades. A més, també podem consultar *El Garbell*, el butlletí trimestral que elabora el Seminari de Bibliografia Infantil i Juvenil de Rosa Sensat, amb la tria i selecció de les novetats editorials més interessants per a infants i joves. Podem estar al dia de les crítiques de la revista *Faristol*, seguir les recomanacions del grup Gretel i escoltar el pòdcast (ara en format vídeo) de Tàndem, un espai de trobada amb la LIJ conduït per Marina Llompart i Guillem Fargas. Podem seguir blogs com ara *Llibres al replà*, *La invitació a la lectura*, de Jaume Centelles, *La col·leccionista* d'Anna Juan Cantavella... Seguir prescriptors de

En una biblioteca escolar és millor tenir pocs llibres i bons que molts i que no siguin adequats. És més important la qualitat que la quantitat

LIJ, el blog de l'YbbyCat (Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil), seguir la biblioteca pública de referència del centre educatiu. Finalment, també podem estar al dia de les novetats d'aquelles editorials petites (o una mica més grans) que es mostren properes, que cuiden el que fan, que s'estimen els llibres fent propostes editorials arriscades i atractives, que tracten els lectors amb cura i amb respecte.

■ **Dona suport al currículum i als aprenentatges**, i té en el seu fons ma-

terials i recursos per donar resposta a les possibles necessitats que hi pugui haver amb títols adequats, amb selecció de pàgines web, tot fent èmfasi en la competència informacional i el tractament de la informació.

■ **És creativa, dinàmica** i, a més d'activitats de dinamització lectora, de fer préstec de llibres i de tenir maletes viatgeres, pot fer clubs de lectura per a infants, clubs de lectura per a famílies, concursos, celebrar el dia de la poesia amb un recital on les famílies reciten poemes en les diferents llengües d'origen, exposicions temàtiques, donar suport als Jocs Florals, presentacions de llibres, guies de lectura, lectura de contes per part de les famílies, xerrades per a famílies sobre lectura, etc.

■ **Forma usuaris** i fa participar l'alumnat de la biblioteca a partir de la creació de petites comissions que ajuden a gestionar, a fer tasques de manteniment, a fer préstec i tasques de catalogació i de suport a la biblioteca, a fer recomanacions...

■ **Creu vincles amb l'entorn:** participar, amb altres biblioteques escolars, en el Seminari de Biblioteques Escolars del pla de formació de zona per crear xarxa i fer accions concretes de manera conjunta; col·laborar amb la biblioteca pública per sumar esforços i treballar plegats, tot fent difusió de les activitats que es fan a la biblioteca pública; demanar en préstec lots de llibres; fer visites a la biblioteca pública; potenciar-ne l'ús en horari no lectiu; apropar activitats culturals de l'entorn, etc.

■ **Té una comissió** que construeix amb il·lusió i de mica en mica la biblioteca tenint en compte allò que és realitzable i possible segons el punt de partida de cada centre.

■ **Creu en els llibres** i omple el centre de lletres, paraules, històries i versos, i somnia a fer de tota la comunitat educativa una comunitat lectora. •